

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Списки використаних джерел:

1. Брюховецька О. В. Психологічні особливості толерантності до невизначеності в управлінській діяльності як однієї зі складових професійної толерантності керівників загальноосвітніх навчальних закладів. *Проблеми сучасної психології*. 2015. № 27. С. 70–81.
2. Громадські організації у дискурсі демократизації суспільства: монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. 680 с.
3. Литвин С. В. Толерантність до невизначеності як психологічний конструкт. *Психологічний журнал*. 2019. №1. (21). DOI: 10.31108/1.2019.1.21.6.
4. Терещенко К. В. Толерантність до невизначеності освітнього персоналу та її зв'язок із суб'єктивним благополуччям в умовах воєнного часу. *Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні) : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю*. Київ, 2023. С. 292–296. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735227/>

Науковий керівник – Теслик Н. М., кандидат психологічних наук, доцент, старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету.

Ніна Мальована,

канд. філос. наук

доцент кафедри іноземних мов та лінгводидактики

Вікторія Андрієвська,

студентка Сумського державного університету

ТРАВМИ ВІД ВІЙНИ: ЯК ДОПОМОГТИ ДІТЯМ ТА НА ЩО ЗВЕРТАТИ УВАГУ ДОРОСЛИМ

Здорова дитина – це не лише відсутність хвороб, але й стан, в якому дитина може максимально реалізувати свій потенціал та відчувати себе комфортно на різних аспектах свого життя. Це оптимальний розвиток фізичних здібностей, здатність до емоційної регуляції та адаптації до змін, а також наявність позитивних соціальних взаємодій.

Програми здорового життя для дітей, які пережили травматичні події воєнного часу, є складним механізмом впливу, спрямованим на комплексне поліпшення фізичного, психічного та соціального благополуччя.

Актуальність дослідження зумовлена травмуючими подіями під час війни, що інтенсивно змінюють емоційні реакції, послаблюючи адаптаційні можливості психіки дітей та підлітків. Негативні наслідки погіршення здоров'я дітей, такі як відсутність у них можливості навчатися через хвороби або травми, можуть мати серйозний вплив на економіку країни через втрату продуктивності і збільшення медичних витрат. Ці проблеми потребують уваги та втручання для забезпечення здорового розвитку. Проактивна реакція на такі виклики допомагає зберегти здоров'я і життя молодого покоління.

Мета розвідки – дослідити вплив військових подій на психічне, фізичне та соціальне здоров'я дітей та підлітків; проаналізувати особливості зв'язку між станом здоров'я і загальною демографічною, економічною та військово-політичною ситуацією в країні; привернути увагу суспільства та відповідних організацій до основних впливів війни на дитячий організм задля збереження здоров'я нації.

Завдання дослідження: проаналізувати досвід країн, що перенесли жахіття сучасних війн, виявити основні види впливів на здоров'я, визначити шляхи поліпшення фізичного, психічного та соціального благополуччя дітей, які переживають травматичні події сьогодення.

Джерелами дослідження є наукові праці вітчизняних та закордонних авторів.

Основні результати та висновки дослідження, їх цінність.

Війна і конфлікти мають серйозні наслідки для здоров'я дітей. Спеціалісти різних галузей констатують, що в дітей змінилися структура і чинники здоров'я у разі багатьох захворювань. Основні симптоми захворювань у дітей виникають внаслідок важких стресів та побутових негараздів, які особливо гостро виявляються під час енергетичного дефіциту у країні. Не треба забувати й про COVID-19 з його багатовекторними постковідними станами, ризику грипу тощо.

Гостра актуальність допомоги постраждалим внаслідок кризових травмівних ситуацій зумовлює звернення до досвіду закордонних авторів. Зокрема, дослідження підлітків 10-19 років, які були свідками конфлікту в Палестині 2000 року, свідчить, що близько 46% дітей поводити себе агресивно, у 38% погіршилася успішність у школі, у 27% з'явилося нетримання сечі, а 39% скаржилися на нічні кошмари. Автори оглядового дослідження, опублікованого у журналі *World of Psychiatry* проаналізували результати впливу військових конфліктів другої половини ХХ століття на психічне здоров'я населення і виокремили групи з підвищеною вразливістю до психологічних наслідків війни: діти та підлітки, жінки, люди, які пережили складні життєві обставини (хвороба, смерть близьких, розлучення) додатково до військового конфлікту [4].

Досвід країн, що перенесли жахіття сучасних війн, особливо тих, які мали затяжний характер, переконує, що у час війни діти стикаються із двома типами травматичних подій: несподівані і тривалі, які зумовлюють виникнення непродуктивних стратегій подолання труднощів. У таких дітей значно частіше, ніж у їхніх однолітків без досвіду перебування на війні, бувають панічні атаки, зростає кількість таких проблем, як психосоматичні розлади: тривожний, посттравматичний стресовий (ПТСР), депресія, зокрема астеничний синдром, поведінкові (зокрема агресія, асоціальна і злочинна поведінка, схильність до насильства, ризик зловживання алкоголем і наркотичними засобами тощо).

Одним із основних впливів війни на здоров'я дітей є фізичні травми. Вони можуть бути наслідком обстрілів, вибухів або інших насильницьких подій, що характерні для війни. Травми можуть бути серйозними, призводити до втрати кінцівок, опіків, порушень функцій внутрішніх органів та інших проблем, що потребують медичної допомоги та реабілітації.

Крім фізичних травм, війна впливає на психологічне здоров'я дітей. Вони можуть страждати від депресії, тривоги та інших психічних проблем через свідомість небезпеки, втрати близьких, постійний стрес та нестабільні умови, що супроводжуються війною [1]. Ці психологічні проблеми можуть суттєво впливати на якість життя дітей та їхню здатність навчатися та соціалізуватися.

Шкільні будівлі можуть бути пошкоджені або знищені під час бомбардувань, що призводить до припинення навчання для тисяч дітей. Це не лише веде до перерв у навчанні, але також може призвести до втрати мотивації до навчання та психологічних травм для дітей.

Окрім фізичних травм та психологічних проблем, діти, які пережили війну, також піддаються ризику виникнення різних хвороб через обмежений доступ до медичної допомоги, погіршення гігієнічних умов та недостатнє харчування. Це може призвести до поширення інфекційних захворювань, хвороб недостатнього харчування, а також інших хронічних захворювань через стрес та неповний доступ до медичної допомоги.

Крім того, руйнування систем водопостачання та санітарних умов може призвести до поширення інфекційних захворювань. Діти можуть бути позбавлені доступу до чистої води, відповідних умов для гігієни та санітарних умов, що створює серйозні загрози для їхнього здоров'я. Це може призвести до поширення хвороб, таких як діарея, холера, захворювання шкіри та інших.

Відсутність адекватного медичного обслуговування під час травм та хвороб може призвести до серйозних ускладнень, й навіть смертельних випадків. Недоступність вакцинації може призвести до збільшення випадків захворювань, таких як дифтерія, кір, поліомієліт тощо. Крім того, діти, які потрапляють під обстріли чи стикаються зі зброєю, часто потребують невідкладної медичної допомоги, яку може бути важко отримати в умовах конфлікту [2].

Тож в умовах сьогодення, коли українці переживають складні часи війни, проведені дослідження мають велику цінність і практичну значущість.

Усе більш важливою стає роль гуманітарних організацій та міжнародних спільнот у забезпеченні доступу до медичної допомоги та освіти для дітей у зонах конфліктів.

Надання гуманітарної допомоги, включаючи медичне обслуговування та організацію навчальних заходів в умовах кризи, може зменшити негативні наслідки конфлікту на здоров'я та розвиток дітей. Також важливою є підтримка державних та місцевих органів у відновленні медичної та освітньої

інфраструктури у зоні конфлікту після завершення бойових дій [3]. Медичні організації також можуть бути ключовими у виконанні програм щодо розробки та впровадження стратегій профілактики захворювань, вакцинації та контролю за зараженням у вразливих груп населення, зокрема серед дітей.

Висновки. Таким чином, співпраця між медичними, громадськими та міжнародними організаціями є критично важливою для успішної реалізації програм здорового життя для дітей у воєнних зонах. Це спільне зусилля дозволяє максимально ефективно використовувати наявні ресурси та забезпечує доступ дітей до належної медичної допомоги, психологічної підтримки та інших необхідних послуг для збереження їхнього здоров'я та добробуту.

Список використаних джерел:

1. 1 million 700 thousand children became victims of the war in eastern Ukraine – international organisation. URL: http://ipress.ua/news/zhertvamy_vinyu_na_shodi_ukrainy_staly_1_milyon_700_tysyach_ditey__mizhnarodna_organizatsiya_153491.html (accessed 02.04.2024).
2. Pidchasov E.V., Chepeleva N.I. The impact of prolonged traumatic events (military events) on the emotional sphere of a child. *Mental health of an individual in a crisis society: Collection of materials of the VII All-Ukrainian scientific and practical conference*. Lviv, 2022. P. 276–279.
3. Smith P. Children and war: learning healing techniques / Smith P., Diregrove E., Hule U. – Institute of Mental Health of UCU, 2019. P. 12.
4. «The Calm but not Indifference»: how conflicts and the threat of war affect the psyche and how not to panic. URL: <https://suspilne.media/203742-spokij-ale-ne-bajduzist-ak-konflikti-tazagroza-vijni-vplivaut-psihiku-ta-ak-protidiati> (accessed 02.04.2024).

Науковий керівник – Мальована Н.В., кандидат філософських наук, доцент кафедри іноземних мов та лінгводидактики Сумського державного університету